

3. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII : станом на 8 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 18.04.2025).

4. небезпечна посівна: скільки в Україні сільськогосподарських земель заміновано та як їх розчищать | Межівський меридіан. *Межівський меридіан*. URL: <https://surl.li/tciljw> (дата звернення: 18.04.2025).

5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР : станом на 5 берез. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 18.04.2025).

6. Єдиний державний реєстр судових рішень. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121036286> (дата звернення: 18.04.2025).

7. Бевзенко В.М. Адміністративно-земельне право України : навч. посіб. Київ : Алерта, 2015. 180 с.

8. Соболев Є. Ю., Чорна М. В. Правові засади контрольнонаглядової діяльності органів публічної адміністрації у сфері охорони земель. *Форум Права*. 2019. № 5. С. 46–53. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3568271> (дата звернення: 30.04.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-497-2-21>

ПРИНЦИПИ ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ ТА СПРАВЕДЛИВОСТІ ЩОДО ПРИТЯГНЕННЯ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ

Кальчук Олексій Миколайович

<https://orcid.org/0009-0002-0582-8168>

кандидат юридичних наук, докторант,

*Київський інститут інтелектуальної власності та права
Національного університету "Одеська юридична академія"*

м. Київ, Україна

Грунтуючись на інтерпретаційних підходах науковців до розуміння людиноцентризму, а також його принципу [1, с. 88], можемо стверджувати, що в контексті дисциплінарної відповідальності посадових осіб органів прокуратури принцип людиноцентризму щонайменше вимагає наступного:

а) щоб на всіх етапах дисциплінарного провадження щодо посадової особи органів прокуратури вона сприймалась в якості людини, котра: має гідність, не може бути приниженою не інакше, як констатацією вини та вчинків такого працівника (на кінцевій стадії провадження). При цьому особа не може визнаватись винуватою до моменту визнання її в якості такої рішенням суб'єкта дисциплінарної влади, а отже, без порушення принципу презумпції невинуватості (є похідним від принципу людиноцентризму). До такого працівника не може ставитись як до порушника ні суб'єкт дисциплінарної влади, ні жоден інший суб'єкт. Крім того, визнання вини посадової особи органів прокуратури не повинно супроводжуватись приниженням її людської гідності; володіє комплексом прав, свобод і законних інтересів, які не можуть бути проігноровані навіть після визнання вини посадової особи органів прокуратури у вчиненні певного дисциплінарного проступку [5; 6];

б) щоб потреба в накладанні певного дисциплінарного стягнення визначалась лише в конкретних умовах практичної дійсності та із врахуванням характеристики посадової особи органу прокуратури. Вказана вимога не повинна використовуватись в якості акту дискримінації, а лише з огляду на дійсність потреби у притягненні конкретної особи до відповідальності крізь призму мети та завдань дисциплінарної відповідності. Це має значення особливо тоді, коли: посадова особа органів прокуратури, що характеризується професійними досягненнями та зразковою поведінкою, раніше не вчиняла дисциплінарних проступків та допустила такий проступок через необережність; відповідна особа здійснила всі заходи з виправлення ситуації порушення, дізнавшись про вчинений проступок; неpritягнення такої особи до дисциплінарної відповідальності сприятиме тому, що ця особа в подальшому буде наполегливо доводити свою добросовісність та продуктивність;

в) щоб стан, який включає дисциплінарне провадження щодо посадової особи органу прокуратури, накладання на неї дисциплінарного стягнення, міру такого стягнення, не був таким, який може інтерпретуватись в якості неадекватно жорсткої дії стосовно людини з відповідним статусом або ж дії, заснованої на мотивах помсти [7].

Далі перейдемо до висвітлення принципу справедливості. Зважаючи на етико-правове значення справедливості та принципу справедливості [2, с. 7], доходимо висновку, що відповідна засаднича ідея дисциплінарної відповідальності посадових осіб органів прокуратури вимагає щонайменше наступного:

а) міра дисциплінарної відповідальності посадової особи органу прокуратури повинна відповідати тяжкості її дисциплінарного

проступку, а також враховувати усі обставини, які обтяжують чи пом'якшують міру відповідальності;

б) дисциплінарній відповідальності повинні підлягати лише посадові особи органів прокуратури, які вчинили дисциплінарний проступок, маючи реальну змогу його не вчиняти, однак свідомо відхилили правомірну модель поведінки. У цьому контексті відображається важлива ідея справедливості трудової відповідальності: «в тій мірі, в якій свобода немислима без відповідальності за результати користування нею, в такій же мірі й відповідальність не буде вважатися справедливою, якщо суб'єкт, якого притягують до відповідальності, не був вільний у виборі тієї чи іншої моделі поведінки, за яку настала така відповідальність» [3, с. 86].

Також у контексті досліджуваного питання необхідно звернути увагу на те, що «наявність ґрунтовно розроблених правил трудової поведінки та вимог до неї зовсім не забезпечує належного рівня їх дотримання. Вони можуть бути закріплені в належній формі, але не застосовуватися керівництвом відповідних підприємств, установ, організацій» [4, с. 97]. Це ж стосується і суб'єктів публічної адміністрації.

Отже, як зазначає Л.В. Вакарюк, «процес правового забезпечення стимулювання належної праці слід розглядати як систему, яка формує єдність правил трудової поведінки та їх дотримання в процесі праці» [4, с. 97]. Цей аспект дисциплінування посадових осіб органів прокуратури важко переоцінити, адже якщо суб'єкт дисциплінарної влади буде впливати на прокурорів лише тоді, коли ними допускаються дисциплінарні проступки, й ігноруватиме випадки, коли прокурори будуть досягати в своїй професійній діяльності зразкових показників, то в цьому контексті буде мати місце створення умов несправедливої кадрової політики, яка демотивуватиме працівників, загострюватиме кадрову кризу прокуратури, збільшуватиме правовий нігілізм серед тих професійних публічних службовців, які не мають достатньо високого рівня добросовісності [8].

Отже, *принципи дисциплінарної відповідальності посадових осіб органів прокуратури* – це відправні (засадничі) ідеї, які визначають правила перебігу відносин з приводу виникнення дисциплінарної відповідальності посадових осіб органів прокуратури та їх припинення, а також окреслюють шляхи подальшого розвитку законодавства про дисциплінарну відповідальність цих працівників й рамки тлумачення діючих норм про дисциплінарну відповідальність посадових осіб органів прокуратури в процесі їх застосування. Принципи людиноцентризму та справедливості щодо притягнення до

дисциплінарної відповідальності посадових осіб органів прокуратури відіграють значне місце в діяльності прокуратури.

Література

1. Делія Ю.В. Профспілковий рух в Україні у сфері захисту трудових прав. *Проблеми розвитку соціально-трудоових прав та профспілкового руху в*

Україні: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 травня 2020 року) / за заг. ред. К.Ю. Мельника. Харків: ХНУВС, 2020. С. 88-92.

2. Костюк Н.П. Принцип справедливості в правозастосуванні. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 6. С. 5-13.

3. Гладкий В.В. К вопросу о теории трудовооовой ответственности. *Стратегічні пріоритети в ХХІ ст.*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 14-15 лютого 2017 року). Київ: О.В. Пшонківський, 2017. С. 86-90.

4. Вакарюк Л.В. Роль заохочень та пільг у правовому стимулюванні працівників. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 95-100. DOI: 10.32849/2663-5313/2021.6.15.

5. Легеа Є. О. Адміністративні процедури у сфері нерухомого майна: державна реєстрація речових прав та особливості реалізації через електронні торги : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 246 с.

6. Легеа Є. О. Теорія публічних послуг : адміністративно-правова складова. Монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016. 452 с.

7. Leheza, Yevhen. Pisotska, Karina. Dubenko, Oleksandr. Dakhno, Oleksandr. Sotskyi, Artur. 2022. the essence of the principles of ukrainian law in modern jurisprudence. *Revista jurídica portugalense*, december, 342-363. [https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(32\)2022.ic-15](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(32)2022.ic-15).

8. Sinkevych, O., YurovskaV., Komissarova, N., Tkachenko, O., & Leheza, Y. Subjects of public authority in matters of combating terrorism: legal regulation, administrative and criminal aspect. *Ius Humani. Law Journal*, 13(1), 2024. 1-14. <https://doi.org/https://doi.org/10.31207/ih.v13i1.332>.